

PAKOLAISUUS PÄHKINÄNKUORESSA

Opettajan materiaali diaesityksen tueksi

Tämä materiaali on tarkoitettu käytettäväksi Pakolaisuus pähkinäkuoressa - diaesityksen kanssa. Materiaali avaa dioilla esitettyjä asioita ja antaa tarkempaa taustatietoa. Löydät opettajan materiaalista myös vinkkejä ja ohjeita dioissa esitettyjen asioiden käsittelyyn ryhmien kanssa. Voit pitää diaesityksen pohjalta kokonaisen oppitunnin tai valita siitä haluamiasi osia osaksi opetusta.

Antoisaa oppituntia!

Dia 1: Pakolaisuus pähkinäkuoressa

Voit kertoa ryhmälle, että seuraavaksi oppitunnilla aiheena on pakolaisuus. Esityksessä käydään läpi maailman sekä Suomen pakolaistilannetta ja mietitään muun muassa sitä, kuka onkaan pakolainen. Lopuksi esitellään ratkaisuja pakolaistilanteeseen sekä annetaan osallistujille mahdollisuus miettiä, miten he itse voisivat vaikuttaa.

Dia 2: Termit tutuksi

Jotta mistä tahansa aiheesta voi keskustella, on sanasto otettava ensin haltuun. Keskustelkaa yhdessä osallistujien kanssa hetki dialla olevista sanoista ja niiden merkityksistä. Vaihtoehtoisesti osallistujat voivat keskustella myös pareittain tai pienissä ryhmissä.

Ovatko kaikki sanat tuttuja? Mikä ero on esimerkiksi siirtolaisella ja pakolaisella? Tai pakolaisella ja turvapaikanhakijalla?

Dia 3: Kuka on pakolainen?

Sanaa "pakolainen" käytetään suomen kielessä kahdessa eri merkityksessä. Virallisesti pakolainen on määritelmä ihmisestä, joka nauttii kansainvälistä suojelua ja on saanut pakolaisstatuksen YK:n pakolaissopimuksen mukaisesti. YK:n pakolaissopimus solmittiin toisen maailmansodan jälkeen Genevessä vuonna 1951, ja sitä kutsutaankin usein Geneven

sopimukseksi. Sopimus löytyy Finlexistä:

www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1968/19680077/19680077_2

Pakolainen on siis henkilö, jolla on perusteltu syy pelätä joutuvansa vainotuksi rotunsa, etnisen taustansa, uskontonsa, kansallisuutensa tai poliittisen käsityksensä takia tai siksi, että hän kuuluu tiettyyn yhteiskuntaryhmään, ja joka oleskelee sen maan ulkopuolella, jonka kansalainen hän on ja joka mainitun uhan takia ei voi tai halua palata takaisin. Esimerkiksi siis pelkkä sota ei riitä pakolaisstatuksen saamiseen, vaan se perustuu vainoon. Sen sijaan toissijaista suojelua voi saada myös muiden uhkien, kuten kuolemanrangaistuksen tai aseellisen selkkauksen perusteella.

Arkikielessä suomalaiset käyttävät sanaa pakolainen puhuessaan ihmisestä, joka on paennut kotoaan, nautti hän kansainvälistä suojelua tai ei.

Tässä yhteydessä voi tuoda esille, että Geneven sopimuksessa esitelty pakolaisen määritelmä ja syyt pakolaisuuteen eivät kohtaa tänä päivänä. Geneven sopimuksen määritelmässä ei mainita esimerkiksi ilmastonmuutoksen tai luonnonkatastrofien takia paenneita ollenkaan.

Dia 4: Turvapaikanhakija, siirtolainen, maahanmuuttaja ja paperiton

Turvapaikanhakija

Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee turvaa vieraasta valtiosta. Turvapaikan hakeminen on ihmisoikeus. Vain pienelle osalle turvapaikanhakijoista myönnetään YK:n pakolaissopimuksen mukainen pakolaisstatus, joka perustuu henkilökohtaiseen vainoon. Sen sijaan turvapaikanhakija voi saada oleskeluluvan toissijaisen suojeluntarpeen perusteella (esim. epäinhimillisen kohtelun uhka kotimaassa).

Jos turvapaikan saamisen edellytykset eivät täyty, turvapaikanhakijalle voidaan myöntää turvapaikkahakemuksensa perusteella oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella, eli toissijainen suojeluasema. Lupa voidaan myöntää, jos henkilöä uhkaa kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan kuolemanrangaistus, teloitus, kidutus tai muu epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu tai rangaistus. Lupa voidaan myöntää myös, jos henkilö ei voi palata kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa joutumatta vakavaan henkilökohtaiseen vaaraan siellä vallitsevan aseellisen selkkauksen vuoksi.

Ennen 16.5.2016 Suomi on voinut myöntää turvapaikanhakijalle humanitaarista suojelua, jos turvapaikan tai toissijaisen suojelun edellytykset eivät ole täyttyneet. Tämä kansainvälisen suojelun tyyppi poistui ulkomaalaislain muutoksen myötä 16.5.2016.

Siirtolainen

Siirtolainen on yleistermi henkilölle, joka muuttaa pysyvästi asumaan toiseen maahan. Siirtolaisella tarkoitetaan sekä maahanmuuttajaa että maastamuuttajaa. Kansainvälisissä tilastoissa siirtolainen on henkilö, joka muuttaa maasta ainakin vuodeksi ulkomaille.

Monien maiden tilastoissa siirtolaiseksi määritellään kuitenkin myös henkilöt, jotka muuttavat maahan lyhyemmäksi ajaksi – kuten puoleksi vuodeksi tai kolmeksi kuukaudeksi.

Maahanmuuttaja

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan Suomeen muuttanutta henkilöä, jonka tarkoituksena on asua maassa pidempi aika, yleensä vähintään vuosi. Maahanmuuttajia ovat siis kaikkien maiden kansalaiset, jotka muuttavat Suomeen. Eniten maahanmuuttajia Suomessa on Virosta, Venäjältä ja Irakista.

Paperiton

Paperiton on henkilö, joka elää Suomessa vailla laillista oleskeluoikeutta. Paperittoman oleskelu ei ole virallisesti viranomaisten tiedossa tai sallimaa.

Paperittomaan maassa oleskeluun voi päätyä esimerkiksi sen jälkeen, kun on saanut kielteisen turvapaikka- tai oleskelulupapäätöksen, viisumi tai oleskelulupa on umpeutunut tai henkilö ei ole hakenut lainkaan oleskelulupaa.

Pelkkä passin tai muun henkilöllisyystodistuksen puuttuminen ei tee ihmisestä paperitonta. Turvapaikanhakijat eivät ole paperittomia, sillä heillä on lupa oleskella maassa hakemuksensa käsittelyn ajan. Paperittomat ovat pitkälti yhteiskunnan peruspalvelujen ulkopuolella.

Dia 5: Kiintiöpakolainen, kotimaansa sisällä paennut ja ilmastosiirtolainen

Kiintiöpakolainen

Kiintiöpakolainen on henkilö, jolla on YK:n pakolaisjärjestön (UNHCR) myöntämä pakolaisen asema ja joka saapuu maahan vastaanottajavaltion määrittelemän pakolaiskiintiön puitteissa.

Suomessa eduskunta määrittää pakolaiskiintiön vuosittain. Vuodesta 2001 alkaen Suomeen otettavien kiintiöpakolaisten määrä on ollut 750 henkilöä vuodessa. Vuosina 2014 ja 2015 pakolaiskiintiötä nostettiin Syyrian sodan vuoksi 1 050 henkilöön. Tämän jälkeen kiintiö laskettiin ennalleen. Vuonna 2019 tehdyssä hallitusohjelmassa pakolaiskiintiö on luvattu nostaa 850 henkilöön vuonna 2020.

Kiintiöpakolaiset tulevat Suomeen usein pakolaisleireiltä, mutta yhä useammin myös kaupungeista. Suomen viime vuosina ottamat kiintiöpakolaiset ovat olleet pääasiassa syyrialaisia, kongolaisia, afganistanilaisia ja sudanilaisia.

Pakolaiskiintiön suuruudesta päättää siis eduskunta. UNHCR eli YK:n pakolaisjärjestö esittää Suomelle pakolaisiksi katsomiaan henkilöitä, jonka pohjalta sisäministeriö, ulkoministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö valmistelevat esityksen pakolaiskiintiön kohdentamisesta alueellisesti.

Lopullisen valinnan tekevät Suomen maahanmuuttoviranomaiset henkilökohtaisten haastattelujen perusteella pakolaisten oleskelumaissa, usein pakolaisleireillä. Kiintiössä valitut ihmiset saavat Suomessa pakolaisaseman ja määräaikaisen oleskeluluvan, jolle voi myöhemmin hakea jatkoa. Kiintiöpakolainen pääsee muuttamaan Suomeen, kun selviää mikä kunta myöntää hänelle kuntapaikan. Pakolaisten kuntiin sijoittamisesta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö.

Kotimaansa sisällä paennut

Kotimaansa sisällä paenneet eli evakot ovat ihmisiä, jotka ovat joutuneet jättämään kotinsa ja mahdollisesti myös kotiseutunsa, mutta eivät ole poistuneet kotimaastaan. Suurin osa maailman pakolaisista ovat kotimaansa sisällä paenneita. Usein heistä käytetään myös nimeä maansisäinen pakolainen.

Ilmastosiirtolainen

Ilmastonmuutoksen seuraukset ovat arvaamattomia, minkä vuoksi arviot siitä, kuinka moni joutuu pakenemaan kodistaan ilmastonmuutoksen takia vaihtelevat rajusti. Lukuisten tutkimusten mukaan ilmasto voi joutua pakenemaan 25 miljoonasta 1 biljoonaan ihmistä 2050 mennessä, mutta yleisesti tunnustettu luku on 200 miljoonaa.

YK:n pakolaissopimuksen (1951) mukaan pakolaisstatukseen on oikeutettu henkilö, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi. Ympäristö- tai ilmastouhat eivät siis suoranaisesti kuulu sopimuksen määritelmään. Tämän vuoksi Pakolaisapu puhuu ilmastosiirtolaisuudesta, ei ilmastopakolaisuudesta. Ilmastopakolaisia ei virallisesti ole olemassa. Monet kuitenkin joutuvat jättämään kotinsa muuttuvan ilmaston ja ympäristöolosuhteiden sekä ympäristökatastrofien vuoksi. Vuonna 2018 kotimaansa sisällä paenneista suurempi osa oli paennut luonnonkatastrofia kuin konfliktia. Monet ovat joutuneet jättämään kotinsa pitkäaikaisten tai yhtäkkisten muutosten kuten kuivuuden, aavikoitumisen, merenpinnan nousun tai tulvan vuoksi. Ilmastosiirtolaisia ei yleensä voi määritellä pakolaisiksi, sillä he eivät ole Geneven pakolaissopimuksen mukaisen vainon kohteita.

On epätodennäköistä, että pakolaissopimus avattaisiin koskemaan ilmastonmuutosta pakenevia. Tämä voisi myös johtaa uusiin haasteisiin: jos sopimus avattaisiin, eivät vainoa pakenevat välttämättä saisi nykyisellä tasolla suojelua. On myös riski, että yhtä sitovaa sopimusta ei enää saisi solmittua. Ilmastonmuutosta pakenevia tulisi kuitenkin suojella muiden keinojen kautta.

Dia 6: Kuinka moni oli paennut kodistaan vuonna 2020?

Kysy osallistujilta, minkä dian vaihtoehdoista he uskovat olevan oikea. Voit luetella vaihtoehdot ääneen ja pyytää osallistujia kertomaan oman arvauksensa viittaamalla. Osallistujat voivat myös aluksi keskustella vaihtoehdoista parin kanssa tai pienissä ryhmissä.

Oikea vastaus on A = 82,4 miljoonaa.

Dia 7: Ennätysmäärä paenneita

Maailmassa ei ole koskaan aikaisemmin ollut yhtä montaa paennutta. Yksi ihminen yhdeksästäkymmenestäviidestä (1/95) on joutunut pakon edessä jättämään kotinsa.

Maailman paenneiden määrän kasvu viimeisen kymmenen vuoden aikana on ollut nopeaa. Määrä oli vuonna 2010 noin 41 miljoonaa, kun se vuonna 2020 oli 82,4 miljoonaa. Paenneiden määrä maailmassa on siis yli kaksinkertaistunut vain kymmenessä vuodessa.

Näin suuria määriä voi olla hankala hahmottaa. Voit esimerkiksi kertoa, että jos kaikki maailman paenneet muodostaisivat valtion, olisi se maailman 20. suurin – suurempi siis kuin esimerkiksi Ranska, Iso-Britannia tai Italia. Verratessa vuoteen 2014 voit kertoa, että määrä on kasvanut seitsemässä vuodessa yli neljä kertaa Suomen väkiluvun verran.

Paenneiden määrä kasvoi 2,9 miljoonalla vuonna 2020.

Dia 8: Pakolaistilanne juuri nyt

Tarkastelkaa yhdessä diassa olevaa infografiikkaa. Maailmassa on nyt 82,4 miljoonaa kodistaan lähtemään joutunutta.

Suurin osa paenneista on paennut maan sisäisesti: kotimaansa sisällä paenneita on noin 48 miljoonaa.

YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n pakolaisstatuksen saaneita on 26,4 miljoonaa. He ovat paenneet kotimaansa rajojen ulkopuolelle ja asuvat esimerkiksi pakolaisleireillä.

Turvapaikanhakijoita maailmassa on vain 4,1 miljoonaa. Voit kysyä osallistujilta, mitä ajatuksia luvut herättävät.

Diat 9 ja 10: Mistä ja mihin paetaan?

Diassa 9 olevassa kartassa osoitetaan mustilla merkeillä maat, joista lähtee eniten pakolaisia. Kuten kartasta huomataan, nämä maat sijaitsevat Afrikassa, Lähi-idässä, Aasian läntisessä osassa ja Etelä-Amerikassa. Näistä maista ihmiset pakenevat muun muassa sotilaallisia konflikteja ja levottomuuksia.

Diassa 10 osoitetaan lähtömaiden lisäksi valkoisella maat, jotka ovat vastaanottaneet eniten pakolaisia. Kuten näkyy, ne ovat pääosin lähtömaiden naapurivaltioita. Usein pakenevilla ei ole tarvittavia matkadokumentteja ja pitkä matka saatetaan taittaa jopa jalan – siksi on turvallisinta paeta naapurimaahan.

Dia 11: Kuinka suuri osuus maailman paenneista oli Suomessa vuonna 2020?

Voi olla, että vuoden 2015 pakolaistilanne on antanut kuvan siitä, että turvapaikanhakijat hakeutuvat nimenomaan Eurooppaan ja Suomeen. Oikea vastaus on kuitenkin D = 0,04 %. Vaihtoehto C. eli 4,6 % on EU:n osuus koko maailman paenneista.

Dia 12: Noin 86 prosenttia maailman paenneista elää kehittyvissä maissa

Kuten edellinen dia näytti, EU:hun ja Suomeen paenneiden määrä on muuhun maailman tilanteeseen verrattuna melko pieni. Tämän dian infograafi kuvaa, miten paenneiden määrä jakautuu maailmalla.

Suurin osa, 86 % prosenttia, paenneista elää maissa, jotka OECD luokittelee kehitysmaiksi. Aiemmin näytetyt kartat havainnollistivatkin jo sen, että ihmiset pakenevat usein naapurimaihin.

Dia 13: Turvapaikanhakijat 2015–2018

Ensimmäisessä tilastossa näkyvät 2014, 2015, 2016, 2017 ja 2018 EU:hun tulleet turvapaikanhakijat.

Vuonna 2015 paenneiden määrä kasvoi merkittävästi, ja yhä useampi haki turvaa EU:sta. Vuonna 2015 paenneiden määrä maailmalla lisääntyi noin 5,8 miljoonalla. Kyseisenä vuonna kotinsa jättämään joutuneiden joukko kasvoi siis suuremmalla määrällä kuin Suomessa on asukkaita. EU-jäsenmaihin saapui 1,2 miljoonaa turvapaikanhakijaa. Vuonna 2015 jätettiin ennätysmäärä turvapaikkahakemuksia, yli kaksi miljoonaa, joista 1,2 miljoonaa EU:n jäsenmaissa. (UNHCR.)

Jälkimmäisessä tilastossa näkyy vertailun vuoksi Suomessa tehtyjen turvapaikkahakemusten määrä. Suluissa olevat luvut ovat uusintahakemusten osuus hakemusten kokonaismäärästä. Uusien hakemusten määrä on siis oikeastaan pienentynyt vuodesta 2017 lähtien.

Dia 14: Miksi ihmiset pakenevat?

82,4 miljoonaa ihmistä on jo joutunut pakenemaan kotoaan. Syitä on monia, eivätkä ne ole yksiselitteisiä – usein pakeneminen johtuu monen syyn yhteisvaikutuksesta.

Osallistajat voivat pohtia pareittain ja ryhmissä syitä, jotka aiheuttavat pakolaisuutta. Kannusta pohtimaan asiaa monesta eri näkökulmasta. Mitkä syyt esimerkiksi olisivat osallistujille itselleen sellaisia, joiden takia lähtisivät pakomatalle omasta kodistaan?

Dia 15: Miksi ihmiset pakenevat?

Pakoon sodan jaloista

Sotilaalliset konfliktit ovat yksi suuri syy pakolaisuuteen. Esimerkiksi Kolumbian yli 50 vuotta kestäneessä sisällissodassa on melkein seitsemän miljoonaa ihmistä paennut kodeistaan. Syyria, Afganistan, Somalia, Irak, Sudan ja Etelä-Sudan, Kongon demokraattinen tasavalta ja Myanmar kuuluvat niihin maihin, joista on paennut miljoonia ihmisiä viime vuosina.

Vainon pakottamat

Vaino on Rooman perussäännössä (Kansainvälisen rikostuomioistuimen perustamissopimus) määritelty rikos ihmisyyttä vastaan, joka tarkoittaa perusoikeuksien tahallista ja törkeää epäämistä kansainvälisen oikeuden vastaisesti ryhmän tai yhteisön ominaisuuksien vuoksi.

Ihminen saattaa kotimaassaan kohdata vainoa esimerkiksi uskontonsa, seksuaalisen suuntautumisen, etnisen taustansa, kansallisuutensa tai poliittisen käsityksensä takia.

Köyhyys

Vakavat aseelliset konfliktit ja ihmisoikeusloukkaukset tapahtuvat usein maailman köyhimmissä maissa, sillä köyhyys horjuttaa yhteiskunnallista vakautta. Köyhyys ja talouden taantuma voivat johtaa sotilaallisiin ja väkivaltaisiin konflikteihin, jotka puolestaan aiheuttavat pakolaisuutta.

Köyhyys, epätasa-arvo ja väkivaltaiset konfliktit ruokkivat toisiaan.

Köyhyys itsessään ei oikeuta kansainväliseen suojeluun.

Ilmastonmuutos ja luonnonkatastrofit

Ilmasto- ja ympäristösiirtolaisuus on kohtalaisen uusi ilmiö, jota ei ole otettu huomioon esimerkiksi YK:n pakolaissopimuksessa. Ilmastonmuutoksen vaikutuksia ja kytköstä muuttoliikkeisiin ei tuolloin vielä tunnettu. UNHCR:n raportin mukaan vuodesta 2008 vuoteen 2015 noin 26,4 miljoonaa ihmistä on joutunut jättämään kotinsa luonnonkatastrofin tai luonnon aiheuttaman tilanteen vuoksi. Nykyään todennäköisyys tällaiseen liikehdintään on kaksinkertainen verrattuna 1970-luvun lukemiin. Esimerkiksi tulvat (Pakistan, Myanmar, Etiopia) ja pyörremyrskyt (Myanmar) ovat olleet 2010-luvulla syitä pakkosiirtolaisuuteen ja hätäavun tarpeeseen maailmalla.

Yhtenä syynä Syyrian konfliktiin on esitetty ihmisten muuttamista maalta kaupunkiin kuivuuden vuoksi, mikä aiheutti tyytymättömyyttä ja työttömyyttä, ja sitä kautta olisi mahdollisesti johtanut nykytilanteeseen. Myös sellaiset maat, joissa on jo meneillään sotilaallisia konflikteja, ovat puolestaan alttiita ilmastonmuutoksen aiheuttamille haitoille.

Ilmastonmuutoksen on todettu voivat vaikuttaa konfliktien juurisyihin. Luonnonkatastrofin tai ilmastonmuutoksen vuoksi kotinsa jättäviä ei voi todentaa pakolaisiksi vuoden 1951 solmitun Geneven pakolaissopimuksen mukaan.

Kuten jo aiempien diojen yhteydessä todettiin, Suomessa humanitaarista suojelua annettiin 16.5.2016 asti. Humanitaarisen suojelun perusteena saattoi olla esimerkiksi luonnonkatastrofin seurauksena kotimaan heikentynyt tilanne.

Kaikki dialla esitetyt syyt ovat johtaneet monen ihmisen elämässä pisteeseen, jossa elämä kotimaassa ei ole enää mahdollista. Normaalin elämän mahdottomuus saa ihmisen pakenemaan.

Dia 16: Ratkaisuja

Pakolaisuus on asia, joka ei korjaannu yhdessä yössä. Suomen Pakolaisapu esittää Suomessa tilanteen parantamiseksi muun muassa näitä ratkaisuja:

Kehitysyhteistyö ja hauraiden maiden tukeminen

Kehitysyhteistyön avulla voidaan puuttua pakolaisuuden syihin ennaltaehkäisevästi. Hauraiden maiden kansalaisyhteiskuntien vahvistaminen ehkäisee konfliktien syntymistä ja luo toimeentulon mahdollisuuksia ja vähentää siten pakolaisuutta.

Turvalliset reitit

Mikäli ihmiset kuitenkin joutuvat pakenemaan, on varmistettava, että heillä on mahdollisuus hakea ihmisoikeuksiensa mukaisesti kansainvälistä suojelua turvallisesti. Turvallisten reittien, kuten pakolaiskiintiön tai perheenyhdistämisen, kautta kansainvälistä suojelua hakevat eivät joudu riskeeraamaan henkeään esimerkiksi ylittämällä Välimeren.

Pakolaiskiintiön korottaminen moninkertaiseksi

Ihmisiä, jotka ovat joutuneet pakenemaan kotimaastaan tai pysyvästä asuinmaastaan toiseen maahan, johon he eivät kuitenkaan voi pysyvästi asettua asumaan, voidaan ottaa uudelleen sijoitettaviksi kolmanteen maahan pakolaiskiintiössä.

Pakolaiskiintiön moninkertaistaminen olisi tärkeää nykyisessä tilanteessa, jossa pakolaisten määrä maailmassa kasvaa jatkuvasti. Pakolaiskiintiö on turvallinen maahantulon tapa.

YK:n kiintiöpakolaisjärjestelmä on luotu pitkittyneitä pakolaistilanteita varten. Kiintiöön valitaan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia pakolaisia.

Perheenyhdistämisen tukeminen

Perheenyhdistämisen kautta maahan voi tulla turvallisesti ja hallitusti. Tällöin perheenjäsenet eivät joudu turvautumaan salakuljettajiin ja matkaamaan vaarallisia reittejä pitkin perheensä luokse Suomeen. Perheenyhdistämisen ehtoja on kuitenkin viime vuosina huomattavasti kiristetty Suomessa.

Oikeudenmukaisen kohtelun varmistamiseksi perheenyhdistämisen hakijoille tulee järjestää selkeää ohjeistusta ja neuvontaa perheenyhdistämisen hakumenettelyyn.

Turvapaikkaprosessin toimivuuden varmistaminen

Turvapaikkaprosessi on pitkälinen ja monimutkainen, joten on tärkeää varmistaa, että se on jokaiselle oikeudenmukainen ja reilu. Turvapaikan hakeminen on ihmisoikeus.

Kotoutumisprosessien kehittäminen

Kansainvälistä suojelua saaneiden kotoutuminen vaatii pitkäjänteistä työtä ja alkuvaiheen panostusta. Turvapaikanhakijoiden määrän nopean kasvun vuoksi asiaan on kiinnitettävä aikaisempaa enemmän huomiota.

Kotoutuminen on monensuuntainen prosessi. Yksilön oman asenteen lisäksi yhteiskunnassa vallitsevat asenteet vaikuttavat siihen, pääseekö ihminen osalliseksi vai tuleeko syrjäytetyksi. Kotoutumisen ydin on työllistymisessä, mutta työ yksin ei riitä. Osallisuus yhteiskunnassa edellyttää kontaktia toisiin ihmisiin sekä mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa omaan elämäänsä. Tässä esimerkiksi kansalaisyhteiskunnalla voi olla merkittävä rooli.

Dia 17: Mitä minä voisin tehdä?

Kenelle tahansa saattaa tulla kaikkien tapahtumien ja tiedon äärellä voimaton olo. Voi tuntua siltä, että ongelmat ovat niin suuria, että mitään ei ole tehtävissä. Tästä teemasta kannattaa keskustella nuorten kanssa. Kaikilla on mahdollisuus vaikuttaa, ja pienelläkin teolla on merkitystä! Keskustelkaa yhdessä osallistujien kanssa, miten he voisivat auttaa ja vaikuttaa. Alla on muutamia tapoja, joilla nuoret voivat vaikuttaa itse tai yhdessä muiden kanssa.

Oma esimerkki

Omalla esimerkillään voi rakentaa yhdenvertaista asenneilmapiiriä ja vaikuttaa omassa lähiympäristössään – oli kyse koulusta, työpaikasta tai kaveripiiristä. Maahanmuuttajat saattavat kohdata päivittäin rasismia ja syrjintää. Parhaiten autat olemalla ystävällinen, ottamalla mukaan ja puuttumalla tarvittaessa tilanteisiin, jossa huomaat syrjintää tai epäasiallista käytöstä.

Oppilaskuntatoiminta

Oppilaskunta voi järjestää tapahtumia sekä tehdä aloitteita koulun ja opiskelijoiden asioista ja toiminnasta. Koulu voi esimerkiksi valita päivätyökeräyskohteeseen järjestön, jonka asiaa he haluavat tukea.

Lehdet

Nuori voi julkaista omia mielipiteitään paikallislehdissä tai miksei vaikka Helsingin Sanomissakin!

Internetsivut, blogit ja sosiaalinen media

Nuori voi perustaa oman blogin tai nettisivut ja jakaa mielipiteensä. Myös sosiaalisessa mediassa voi käydä keskustelua muiden ihmisten kanssa. Nuori voi julkaista oman videon, joka voi parhaimmillaan tavoittaa miljoonia ihmisiä ja saada ihmisiä ajattelemaan. Myös vihapuheeseen puuttuminen internetissä on hyvä tapa vaikuttaa: jos ei halua, ei tarvitse olla äänekäs mielipiteidensä kanssa. Rasistisen viestin ilmianto tai tuen osoittamisen sosiaalisessa mediassa kiusatulle ovat myös hyviä keinoja auttaa.

Vetoomukset ja aloitteet

Nuori voi tehdä vetoomuksen tai aloitteen tai allekirjoittaa muiden tekemän vetoomuksen tai aloitteen.

Järjestöt, vapaaehtoistyö ja lahjoittaminen

Järjestöjen kautta voi edistää pakolaisten oikeuksia monella tapaa! Nuori voi esimerkiksi osallistua järjestöjen kampanjoihin, hyväntekeväisyyspauksiin tai vaikuttaa lahjoittamalla. Osa järjestöistä tarjoaa vapaaehtoistoimintaa myös alle 18-vuotiaille. Vapaaehtoistyönä voi esimerkiksi tukea maahanmuuttajien kotoutumista. Järjestökentältä löytyy monia nuorten asioiden edunvalvontajärjestöjä. Myös poliittisen järjestön jäsenenä pääsee vaikuttamaan. Lahjoittaminen järjestön toimintaan on hyvin konkreettinen tapa vaikuttaa.